

A Német Kutatási Központ új könyvtári programjai, avagy érdemes-e tanulni mások tapasztalataiból?

2001 decemberében Sigrun Eckelmann, a Német Kutatási Központ (Deutsche Forschungsgemeinschaft = DFG) könyvtári referatúrájának vezetője felkereste az MTA Könyvtárát, bemutatta a DFG újonnan meghirdetett könyvtári programjait és a bennük való részvétel lehetőségeit. Kérte, hogy a programokról az akadémiai hálózat intézetei és könyvtárai is kapjanak tájékoztatást, hiszen egyes elektronikus dokumentumszolgáltatást támogató programokban külföldi kooperációs partnerként részt vehetnek magyar intézmények (tudományos és szakkönyvtárak, kutatóintézetek) is. Ezek a programok azonban szélesebb körben is érdekesek lehetnek, mintául szolgálhatnak a hosszú távú tervezés számára, és az sem kizárt, hogy egyes érdeklődők kedvet kapnak a programokhoz való kapcsolódásra.

A szóban forgó programcsoport neve: a tudományos szakirodalmi ellátási és információs rendszerek (elérhető a http://www.dfg.de/foerder/biblio/merkblaeter_vordrucke.htm címen angolul és németül is). Az ismertetők tartalmazzák a támogatott programok számát, pontos nevét, célkitűzéseit és a feltételeket (mindegyik letölthető PDF, rtf vagy postscript formátumban is), továbbá információkat, olykor szakirodalmi hivatkozásokat is. Az általános tudnivalókat az 1.26 Útmutató a pályázáshoz, 2.12 Alkalmazási útmutató a nyilvános tudományos könyvtárak részére című fejezetek tartalmazzák.

Az ismertetett programok az 1.50, 1.51, 1.52, 1.53 és 1.54 számot viselik. Mielőtt azonban szólnánk róluk, előrebocsátjuk, a DFG az esetleges külföldi – esetünkben a magyar – kooperációs partnerek számára semmiféle pénzügyi (pályázati) támogatást nem tud biztosítani; részvétel esetén ki-kí a saját kutatási alapjának (pl. OTKA) arányos támogatását viszi be a projektbe. Az alábbiakban elsősorban azokat a programokat vesszük szemügyre részletesebben, amelyekhez külföldi partnereket is várnak.

Korszerűsítés és ésszerűsítés a tudományos könyvtárakban (1.50)

A fő cél a tudományos könyvtárak adatfeldolgozásának továbbfejlesztése, az új technológiák révén az olvasók jobb kiszolgálása, hangsúlyosan az adatfeldolgozás új és innovatív alkalmazása, a

kommunikáció és a publikálási technológiák támogatása. Az adatfeldolgozás fejlesztése nyomán lehetőleg egy egész régió profitáljon, de végső soron „érett” rendszerek kifejlesztése a legfontosabb cél. (Elméleti tanulmányok csak a projekt részeként kaphatnak támogatást.)

A támogatást nyilvános tudományos könyvtárak igényelhetik (személyi kiadásokra és felszerelésekre – utóbbiakra azonban csak abban az esetben, ha ezek nélkülözhetetlenek a kísérleti program lefolytatásához –, a támogatás összege nincs limitálva) a következő programokra:

- a) Modell- és kísérleti programok olyan fejlesztésekre, amelyek alternatívát kínálnak a már meglévő megoldásokhoz, és előkészítik rendszeres alkalmazásukat.
- b) A modellprojektek olyan adott innovatív funkciókra kidolgozott, szabványos megoldások, amelyek nagyobb változtatások nélkül alkalmazhatók az egyes könyvtárakban, lehetőleg több régióra kiterjedően; alapvető feltétel, hogy ezek ingyenesek (non-proprietary) legyenek.
- c) A kísérleti projektek másrészt egy adott probléma első vagy újszerű megoldására összpontosítanak, és arra való, hogy igazolják egy új elképzelés megvalósíthatóságát. (Ezzel indokolják magasabb összegű támogatásukat.)

A kisebb, kevésbé innovatív programok is részesülhetnek támogatásban, ha olyan új szolgáltatásról van szó, amelyet az egész könyvtári rendszerben hasznosítani lehet. (Ezért csak a több régióra

kiterjedő, országos hatósugarú projektek kaphatnak támogatást.)

Alapelvek

1. A projekteknek a meglévő normákon és (mind a könyvtári, mind a hardver-, szoftver- és hálózati) szabványokon kell alapulniuk, hogy az eredmények átvehetők legyenek; és megfordítva: a támogatott projekteknek olyan új ismereteket kell generálniuk, amelyek hozzájárulhatnak a normák és szabványok fejlesztéséhez és újrafogalmazásához. Következésképpen a program felelősen kötelessége értesíteni a nemzeti szabványosítási testületeket az ilyen jellegű fejleményekről.
2. A fő figyelmet azokra a projektekre fordítják, amelyekben a könyvtárosok új eljárásokat és szolgáltatásokat fejlesztenek ki.
3. A projekt sikeressége érdekében a német vagy külföldi partnerekkel folytatott együttműködés minden lehetőségét ki kell használni, s főleg az érdekelt egyetemi intézetekkel kell szoros együttműködésre törekedni. Külföldi kooperáció esetén bizonyos mértékig támogatni lehet a *német fél külföldi tartózkodásának költségeit*.
4. A pályázóknak megfelelő önrésszel kell hozzájárulniuk a programhoz.
5. Minden eredményt meg kell ismertetni a szakmai közvéleménnyel.

Elektronikus dokumentumok a tudományos könyvtárak szakirodalmi és információs kínálatában (1.51)

Ez a program a tudományos kutatást szolgáló elektronikus dokumentumoknak a tudományos könyvtárak szolgáltatásaiba történő bevonását célozza. Elsősorban olyan új szervezeti és szerkezeti megoldások előkészítését, megvalósítását és tesztelését támogatja, amelyek az elektronikus dokumentumok több régióra kiterjedő szolgáltatását és használatát biztosítják. Ezek a megoldások különösen az alábbi területekre terjednek ki:

- az elektronikus média beszerzése és szolgáltatása (a beszerzési költséget a program nem fedezi);
- média- és szakterületi keresőeszközök installálása és kifejlesztése;
- az elektronikus dokumentumok indexelésének és kezelésének normái és szabványai;
- navigációs eljárások;

- az elektronikus dokumentumok meglévő információs szolgáltatásokba való integrálása;
- eljárások digitális egyetemi kiadványok létrehozására és rendelkezésre bocsátására;
- a szakirodalom és egyéb információs anyagok digitalizálása;
- az elektronikus média hosszú távú elérhetőségének biztosítása (archiválás);
- a szakterületi információs szolgáltatások iránti igény elemzése, és ezeknek a szolgáltatásoknak a bevezetése.

Természetesen nem csak ezek a témák jöhetnek szóba a pályázatokban [1]. Szoftveralkalmazások is pályázhatnak a támogatott projekteken belül (de azok nem, amelyekről az 1.50 programban szó volt.)

Könyvtári állományok retrospektív digitalizálása (1.52), valamint Útmutató a könyvtári állományok retrospektív digitalizálásához (1.521)

A program mind válogatott állományrészek digitalizálására, mind ezek régióin túli szolgáltatására és egy virtuális „Szolgáltató Digitális Tudományos Könyvtár”-ban való hasznosítására terjed ki, és a következő témákra összpontosít:

- a kutatás és az oktatás számára fontos állományokhoz való közvetlen hozzáférés,
- a keresett szakirodalomhoz való többszörös hozzáférés,
- a nehezen hozzáférhető szakirodalom digitális szolgáltatása,
- a kevésbé ismert anyagok szélesebb körű használata.

A teljes szövegű dokumentumok és képek digitalizálása meg fogja teremteni az adatok széles körű tudományos feldolgozásához és értékeléséhez szükséges alapot. A hosszú távú cél az, hogy a kutató asztalára kivétel nélkül eljusson minden, amire szüksége van (irodalomkutatás, szakirodalom, a digitális dokumentumokhoz való közvetlen hozzáférés). Igen lényeges ezért a különböző könyvtárak digitális állományait egy „Szolgáltató Digitális Tudományos Könyvtár”-ba integrálni; ez valamennyi, ezzel a programmal összefüggő eljárás és projekt célja (lásd a IV.1 pontot: Infrastruktúra).

Ez a cél csak akkor valósítható meg, ha a kiadók is partnerek ebben a vállalkozásban. Számos eset-

ben van szükség a régi és új, a nyomtatott és digitális szakirodalom kombinációjára. A program ezért támogatja az együttműködő kiadókat is.

Végül szükség van nemzetközi együttműködésre és összehangoltságra is, hogy ezek a törekvések összhangban legyenek a hálózatok globális összekapcsolhatóságával.

A retrospektív digitalizálás vissza nem térítendő támogatáshoz jut, de a program nem fedezi az anyag kiválasztásának, indexelésének, archiválásának, valamint a hálózati hozzáférésnek és új szoftverfejlesztéseknek a költségeit.

Digitalizálásra számításba vehető dokumentumcsoportok:

- olyan zárt, nehezen hozzáférhető gyűjtemények, amelyek a kutatás rendkívül fontos tárgyát képezik;
- olyan anyagok, amelyek egy adott szakterületen alapvető tudományos fontossággal bírnak;
- kultúrtörténeti értékű dokumentumok.

A kiírás mindazokra a dokumentumokra vonatkozik, amelyek digitális formában nem hozzáférhetőek. Szívesen látnak olyan pályázatokat is, amelyek szerzői jog által nem védett anyagokra terjednek ki, illetve a kiadókkal és a dokumentumok jogtulajdonosaival közösen benyújtott programokat.

A IV. pont foglalkozik részletesen a *technikai megvalósítás részleteivel*:

1. Infrastruktúra

A pályázó szabadon döntheti el, milyen technikai megoldást választ. A decentralizáltan tárolt adatok elérését a helyi rendszeren és a világhálón kell biztosítani a használók számára.

2. A digitalizálás szakaszai

- a) A képek szkennelése mellett a dokumentum bizonyos azonosító elemeit (címlapadatok, tartalomjegyzék stb.) teljes szöveggel kell bevinni.
- b) A bibliográfiák szöveges vagy kategóriák szerinti bevitele, ideértve a vonatkozó művel való összekapcsolást is (csatolások).
- c) Helyette vagy kiegészítésként elképzelhető a dokumentum teljes szövegének bevitele is; a kezdeti szakaszban a teljes szöveget a dokumentumban lefolytatott, célzott szövegkeresésre használják.
- d) A későbbiekben a teljes szöveg elektronikus szövegkiadása (elektronikus rekonstrukciója) és a dokumentum strukturális leírása is megtörté-

nik (pl. SGML-ben). (Ezt a megoldást egyelőre csak indokolt esetben támogatják.)

3. A technikai megoldások összetevői

Ide az alábbi feladatok tartoznak:

- az eredeti anyagok digitalizálása (az eredmény: meghatározott formátumú digitális nyersadat),
- tárolás és menedzsment (megfelelő dokumentumkezelő rendszer szükséges a digitális dokumentumok tárolására és kezelésére),
- keresés és hozzáférés (általában ezt a dokumentumkezelő rendszer biztosítja, de lényegesek a hálózati rendszerek a régió kívüli elérés érdekében),
- szolgáltatás és használat (a képernyőn való megjelenítés mellett jó minőségű nyomtatás, vagy esetleg CD-ROM-os kiadás),
- a hozzáférési jogosultságok kezelése (access authority management), állományvédelem és állománymigráció.

Külső szolgáltatók is bevonhatók a technikai megoldások részben vagy egészben való kivitelezéséhez.

Nemzetközi kooperáció a Digitális Tudományos Könyvtár témakörében (1.53)

1997-ben indult ez a program az innovatív rendszerfejlesztések és -alkalmazások támogatására. A tudományos könyvtárak infrastrukturális fejlesztésének segítése közben az alábbi kérdésekre összpontosít:

- elektronikus dokumentumok szolgáltatása és digitális tudásmenedzsment a kutatásban,
- innovatív információs rendszerek alkalmazásorientált fejlesztése,
- könyvtárak, levéltárak és kutatóintézetek médiaállományainak retrospektív digitalizálása.

Az alapkutatások eredményeinek gyors alkalmazása érdekében a DFG egyik fő programjával, a „Digitális dokumentumok osztott feldolgozása és közvetítése”-vel (V3D2) szoros együttműködést kezdeményeztek. A digitális könyvtárak ugyanis főleg a nemzetközi tapasztalatcseréből, a nemzetközileg koordinált megközelítésből és a közös K+F vállalkozásokból profitálnak. Ezért egészítette ki a DFG a Digitális Tudományos Könyvtár (VDF) programot a „nemzetközi DTK” elemmel, amely a külföldi partnerekkel folytatott kooperáló munkacsoportokat támogatja az alábbi témákban:

- digitális tartalmak feldolgozása nemzetközi kooperációban,

- új technikai eszközök és belső (in-house) szolgáltatási koncepciók kooperációban történő ki fejlesztése,
- globális információs rendszerek koncepcióinak nemzetközi koordinálása.

A globális információs infrastruktúra számos területen igényli a kooperációt, így pl.:

- információ-visszakeresés,
- a digitális tudományos információk szervezési és pénzügyi modelljei,
- integratív tudásmenedzsment koncepciók,
- rendszerek interoperabilitása,
- médiaállományok digitális újrafarmattálása,
- a szerzői jog kezelése,
- állományok megőrzése és védelme.

A támogatást elnyerheti a legalább egy német és egy külföldi partnerből álló pályázat is, de csak a német fél kapja, tehát pl. az érdekelt magyar félnek az OTKA-nál kell pályáznia. (A projekt időtartama legfeljebb 3 év.)

Információs infrastruktúra az internetes kutatási kooperáció és a digitális publikálás számára (1.54)

A program céljai:

- felhasználóbarát információs infrastruktúrák fejlesztése a kooperatív kutatás és oktatás támogatására (prototípusok kifejlesztése);
- új munkamódszerek kialakítása;
- német és külföldi tudósok közötti párbeszéd, és az együttműködés intenzitásának növelése;
- új ismeretek szerzése a tudományos kommunikáció és publikálás változásairól.

Példaképpen az alábbi témákat lehet felsorolni:

- a tudományos együttműködés és elektronikus publikálás új eszközeinek kifejlesztése;
- a szakirodalmi digitális információforrások elérhetősége, főleg szakterületi virtuális könyvtárak formájában;
- szervezési módszerek és struktúrák kifejlesztése elsődleges tudományos és bibliográfiai adatok tárolása céljából;
- felhasználóbarát próba- (tapping) és kutatási módszerek megújítása – főleg multimédia-kiadványok terén – nemzetközi szabványok alkalmazásával;
- ismeretek szerzése az elektronikus és multimédia-kiadványok területén, valamint új szabványok kialakítása érdekében;

- alternatív kiadói struktúrák kidolgozása egyetemi kiadványok részére, összehasonlító módszerek a digitális kiadványok minőségének biztosítására;
- az átmeneti folyamat elemzése (metatanulmány).

A modell- és kísérleti projekt legfeljebb két évig tarthat.

Elektronikus folyóiratok (1.55)

A régebbi programok közül említést érdemel – elsősorban aktualitása miatt – *Az elektronikus folyóiratok az országos ellátási rendszerben*; ezt részletesebben ismertetjük.

A tudományos szakirodalom felhasználóit szolgáló, a tudományos kutatás és a felsőoktatás igényeit kielégítő országos ellátási rendszer programjait évek óta támogatja a DFG, de új elem a hordozótól független és kizárólag online folyóiratoknak a hálózaton történő rendelkezésre bocsátása. A projekt egy hároméves próbaidőszak alatt szerzett tapasztalatokat kívánja majd hasznosítani, amikor állandó programmá válik.

Kik a résztvevők? Az ún. SSG-könyvtárak (Sondersammelgebiete = speciális gyűjtőkör), vagyis elsősorban tizenhét egyetemi könyvtár, négy országos feladatkörű szakkönyvtár, és közel harminc szakkönyvtár, amely 121 szakterület teljes hazai (és válogatott) nemzetközi irodalmának gyűjtéséért és szolgáltatásáért felelős [2]. Ezeket elsősorban központi (szövetségi) és tartományi forrásokból finanszírozzák; a DFG csak az országos ellátást szolgáló gyarapítást, illetve a meghatározott időre szóló programokat támogatja.

Milyen dokumentumokra terjed ki a program? A projekt csak az eredetileg elektronikus szakfolyóiratok online szolgáltatását támogatja, míg a hírlapokét, a visszamenőleg digitalizált folyóiratokét és a párhuzamos verziókkal rendelkező periodikumokét *nem*.

Milyen elektronikus folyóiratokat szereznek be? A világon megjelenő minden, eredetileg elektronikus folyóiratot, amely az adott szakterület szempontjából fontos, függetlenül az egyébként létező elérési lehetőségtől vagy kínálattól. Az esetleges korlátozásról (szűkítésről) a próbaidőszak végén a szerzett tapasztalatok alapján döntenek.

A pályázók számára az online folyóiratok országos szolgáltatására a DFG a szokásos 75%-os pénzügyi hozzájárulást nyújtja, a fennmaradó 25%-ot a pályázónak kell állnia. Ez a finanszírozási mód a szakterületi és az országos ellátási feladatokhoz szükséges online folyóiratok alaplicenccijainak tényleges költségeire vonatkozik. Az alkalmi használatért az alapidíjon felül fizetendő – adott esetben a szolgáltató által felszámított – „pay-per-view” költségét a DFG álláspontja szerint a felhasználó, a könyvtár és a DFG között kell megosztani: egyrészt, hogy ösztönözzék a többszörös használatot, másrészt, hogy gyakorlatias elszámolást és lebonyolítást tegyenek lehetővé. (A DFG hajlandó a tesztidőszak alatt a költségek zömét átvállalni.) Ezért a meglévő dokumentumszolgáltatásoknál megszokott költségmegosztás mintájára a használatától az eseti használatért fizetett költségtől függetlenül csak egy névleges, 2,50 eurós díjat kell kérnie a könyvtárnak, míg a névleges térítési díjból nem fedezhető tényleges pay-per-view költségeit a DFG átvállalja. A könyvtár az alaplicenccij fizetésével járul hozzá a közös finanszírozáshoz.

Mivel a tesztelési szakasz elején még nem tudható használati gyakoriság, továbbá az országos használat miatt a szolgáltatók által esetleg felszámított pay-per-view költségei sem kalkulálhatók pontosan, a projektben részt venni kívánó könyvtár többlettámogatásként az alaplicenccijuk 10%-át is megpályázhatja. Ezekből a kiegészítő forrásokból fedezhető a névleges használati rész és a tényleges költség közötti különbség az első engedélyezési szakaszban. A kiegészítő források felhasználásáról a támogatást kezelő könyvtárnak évente egy alkalommal a pontos használati adatok alapján ellenőrizhetően pontos elszámolást kell készítenie. Az első engedélyezési szakaszban kapott használati adatok szolgálnak majd a folytatásra beadott pályázatban igényelhető pay-per-view költségek kiszámítására.

A használóhoz igazított pay-per-view költségek támogatási rendjének célszerűségéről – folytatásáról vagy módosításáról – csak az első két év után szerzett tapasztalatok alapján fognak dönteni. A tesztelés idejére kialakított decentralizált elszámolási rendet is felül kell vizsgálni, tehát nem biztos, hogy a későbbiekben fenntartható a kísérlet idején alkalmazott finanszírozási és elszámolási eljárás. A folyóirat-szolgáltatók (kiadók) által felszámított többletköltségek, amelyeket az alaplicenccijon és a pay-per-view költségeken felül az

országos szolgáltatásért máris vagy a későbbiekben számláznak, már nem finanszírozhatók DFG-forrásból.

A DFG abból indul ki, hogy a könyvtárak által kötetendő licenszszerződésekben és az online szolgáltatókkal létrejött jogviszonyban a német jogot kell alkalmazni. (Az esetleges kivételeket pedig meg kell indokolni.)

Az elektronikus folyóirat-kínálathoz szükséges *technikai-szervezési infrastruktúrát* a DFG anyagiilag nem támogatja. A műszaki és személyi feltételeket a speciális feladatokkal felruházott és szolgáltató könyvtáraknak saját hozzájárulásként kell biztosítaniuk.

A DFG abból indul ki, hogy a kísérleti projekt során az online folyóiratok országos *tartós használata* biztosítva van. Ezt mindegyik pályázótól el is várja, és a megkötendő licenszszerződések alapvető kiindulási pontjának tekinti. (Az esetleges kivételeket alaposan meg kell indokolni.)

Lényeges, hogy a részt vevő könyvtárak online folyóiratainak tartós támogatásáról szóló döntéshez megfelelő tapasztalatok álljanak rendelkezésre, ezért valamennyi könyvtárnak *beszámolási kötelezettsége* van, s tőlük átfogó, a speciális helyzetre, kérdésfelvetésekre is kitérő beszámolókat várnak. Ezeknek tartalmazniuk kell az értékeléshez szükséges adatokat, tapasztalatokat és megoldásokat, továbbá az illető szakterület online folyóiratainak pontos bemutatását, a kínálatbeli változások és a fejlődési irányok részletezését. A beszámolónak tartalmaznia kell a címlistát, valamint egy olyan számítás, illetve becslést, amely a folyóirat-kínálat fenntartásának középtávú finanszírozási igényeit írja le. Követelmény végül, hogy részletes használati és elszámolási statisztika is készüljön, magyarázatokkal ellátva.

A központi szakkönyvtárak kísérleti programhoz nyújtott startfinanszírozásának folytatásáról, újabb időtartamáról a három év lejártá utáni értékelés alapján döntenek majd. A programhoz a pályázatok bármikor beadhatók (vö. a pályázati tájékoztatót és útmutatót: www.dfg.de/foerder/formulare/1_26.htm) a DFG-nél az adott feltételek és követelmények figyelembevételével; felvilágosítással a DFG LIS (Szakirodalmi ellátási és információs rendszerek) csoportja szolgál.

* * *

A fentiekből nemcsak az a következtetés vonható le, hogy a DFG és könyvtári-információs részlege nagy súlyt helyez a német könyvtárügy fejlesztésére, hanem az is, hogy ezek a programok tudatosan és részletekre is figyelő szívóssággal, lépésről lépésre haladva támogatják a tudományos könyvtári rendszert, amelynek felépítése logikus, finanszírozási technikája jól áttekinthető. Nem ártana ennek egyes elemeit átvennünk: akár a gyűjtőköri feladatok régóta esedékes, részletesebb szabályozásával kezdve, és összekötve ezt az országos dokumentumellátó rendszer támogatási rendjével, mintegy annak a szerkezetére építkezve, és a szolgáltató jellegét erősítve.

Anélkül, hogy az e-folyóiratok szerepét lebecsülnénk, és fitymálnánk az ismertett modernizációs projekteket, amelyek a szakirodalmi szolgáltatás minőségét lényeges mértékben javítják, talán megfontolásra érdemes az az észrevétel is, hogy még

sok a teendők a hazai nagyobb gyűjtemények feljavításában és felzárkóztatásában, valamint a szolgáltatások minőségének, a kooperációnak és a középtávú tervezésnek a javításában is. Amihez ugyancsak megfelelő szellemi és anyagi ráfordítás szükséges.

Irodalom

- [1] Részletesebben lásd a DFG könyvtári bizottságának tanulmányában: Elektronische Publikationen im Literatur- und Informationsangebot wissenschaftlicher Bibliotheken. = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie, 42. köt. 5. sz. 1995. p. 445–463.
- [2] Vö. Weiterentwicklung der überregionalen Literaturversorgung. Memorandum. = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie, 45. köt. 2. sz. 1998. p. 135–164.

Beérkezett: 2002. IV. 11-én.

Rendezvénynaptár

6. európai konferencia a digitális könyvtári technológia kutatásáról és fejlesztéséről

Róma, 2002. szeptember 16–18.

Szervező: Tarina Ayazi

Istituto di Elaborazione dell'Informazione

Area della Ricerca CNR di Pisa

Via G. Moruzzi, 1

56124 Pisa, Italy

Tel.: +39 050 315 2912 • Fax: +39 050 315 2810

E-mail: tarina@iei.pi.cnr.it

URL: <http://www.ecdl2002.org>

Az egészségügyi és orvostudományi könyvtárak 8. európai konferenciája Globális gondolkodás – lokális működés Orvostudományi könyvtárak egy korszakfordulón

Köln (Németország), 2002. szeptember 16–21.

Szervező: Deutsche Zentralbibliothek für Medizin

(Német Orvostudományi Központi Könyvtár)

Joseph-Stelzmann-Str. 9

50924 Köln

Tel.: +49 221 478 5600 • Fax: +49 221 478 7102

URL: <http://www.zbmed.de/eahil2002/>

EPIDOS éves konferencia

Koppenhága, 2002. október 15–17.

Szervező: European Patent Office

Rennweg 12

A-1030 Austria

Tel.: +43 1 52126 4051

E-mail: infowien@epo.org

Tudományos és műszaki információmenedzsment az egyetemeken és a könyvtárakban, tanfolyam

Brüsszel, 2002. október–december

Szervező: Paul Nieuwenhuysen

vagy Patrick Vanouplines

STIMULATE,

University Library, Free University Brussels

Vrije Universiteit Brussel

Pleinlaan 2, B-1050

Brussels, BELGIUM

Tel.: +32 2-629 2429 • Fax: +32 2-629 2693

E-mail: stimulate@vub.ac.be

vagy Paul.Nieuwenhuysen@vub.ac.be